

ЗИМОГЛЯД Н. Ю.

Зимогляд Наталія Юріївна, кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувачка кафедри загального та спеціалізованого фортепіано Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського (Харків, Україна).

Nataliya Zimoglyad, Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts, Candidate of Art Criticism (PhD), Associate Professor, Head at the Department of General and Specialized Piano (Kharkiv, Ukraine).

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2614-2181>

© Зимогляд Н. Ю., 2024.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОЇ ПАРАДИГМИ СУЧАСНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

PROBLEMATIC ASPECTS OF THE STUDENT-CENTERED PARADIGM OF MODERN ART EDUCATION

Розвиток національної фортепіанної школи в сучасному культурному просторі України демонструє різноманіття спрямувань, детерміноване загальними парадигмальними настановами епохи метамодерну, позначеної ризомністю, ревізією раніше однозначних істин, а також акцентами, притаманними регіональним фортепіанним школам. Проте доцентровим чинником, який забезпечує цілісність фортепіанної школи України як феномена культури в синхронії та діахронії, є перманентне збереження значущості особистості студента. Це прогностично корелювало в минулому та нині корелює із тими змінами в системі освіти, зокрема мистецької, які пов'язані із вторинністю знанневої та пріоритетністю студентоцентрированої парадигми.

Така актуалізація не випадкова. У сучасних умовах мультикультуралізму, піднесення виконавського мистецтва як самостійного та рівноправного поряд із композиторською творчістю, осягнення виконавської інтерпретації

як спів-творіння формуються додаткові виміри діяльності піаніста, пов'язані із самостійним вирішенням складних інтелектуальних завдань. Ідеться не тільки про іманентно необхідний аналіз твору в його мовно-мовленнєвих і технічно-рухових вимірах, а й про досягнення його як складової художньої рефлексії конкретної історико-культурної епохи й творчості композитора, а також як царини самореалізації виконавської особистості. Амплітуда коливань між цими світами — епохи, митці, твори та виконавці — визначається зокрема і рівнем інтелектуальної підготовки студента, і тими завданнями, які він, зокрема самостійно, формулює у процесі опанування твору. Це стає підґрунтям для формування виконавської концепції і місією викладача, у цьому разі з огляду на специфіку студентоцентрованої парадигми — забезпечення створення адекватності означеної амплітуди, за якої твір, збережений у його композиторському тексті, стане резонатором духовного світу майбутнього виконавця.

Суттєві нюанси у студентоцентровану парадигму мистецької освіти вносить і актуалізація історично інформованого виконавства. Творча модуляція у простір «іншої» культури, за якої для піаніста рушійними силами формування власної виконавської концепції слугують ті принципи, що ґрунтуються на інших світоглядних настановах, формує для особистості студента ситуацію стильової, виконавської дихотомічності. Перебуваючи в контексті сучасної культури, позначеної багатовимірністю, дифузією стилів, ревізією жанрових моделей (до їх заперечення та тенденції нон-жанровості, нейтральної жанровості), та водночас накопиченням численних інтерпретувань твору, зокрема й авторитетних, і студент, і викладач постають перед необхідністю вирішення питання щодо дотримання орієнтації на усталену модель репрезентації твору чи створення новаційної його концепції. Розв'язання цієї проблеми, суголосної за своєю гостротою питанням сучасного співвідношення традицій та новацій, потребує інтенсифікацію комунікації та її «деформалізацію», за яких активізуються інтелектуальний і технічно-руховий компоненти виконавства, емерджентна єдність яких слугує

основною складання студентом самостійного, адекватного розуміння концепції твору в його виконавській репрезентації.

Однією з проблем студентоцентрованої парадигми мистецької освіти, є опанування в навчальному репертуарі новаційних творів сучасних українських митців. Їх свобода від «шлейфу» виконавських інтерпретацій, з одного боку, надає майбутньому виконавцеві високого ступеня свободи щодо власного «бачення-прочитання», з іншого боку — відсутність таких усталених опор стає і безумовною проблемою «першопрохідника» — формування тієї репрезентації твору, від якої можливий його «вихід» у світ.

Особливої гостроти це питання набуває при опануванні творів експериментального характеру, які потребують спільного з викладачем формування кількох варіантів інтерпретації. Часто це зумовлюється умовністю фіксації композиторського тексту, за якої інтенсифікується інтерпретаційний потенціал студента, його здатність до «проникнення» у творчий світ митця і певного «передбачення» його інтенцій.

Важливим є питання відпрацювання навичок самостійного формування репертуару. Сучасні тенденції комерціалізації мистецтва, зокрема і виконавської діяльності — потенційні втрати концептуальних вимірів твору при його введенні в площину *classical crossover*, репрезентації в кліп-варіантах, а також інколи вимушена орієнтація на запит споживачів, коли пріоритетності набувають вічно популярні твори — містять у собі суттєві ризики звуження простору самореалізації виконавця. Саме студентоцентрована парадигма, мета якої — всеохоплююче активізувати студента як творчу особистість, у цій проблемній площині слугує розширенню уявлення про майбутній простір креативності, інтенсифікації мотивації майбутнього виконавця щодо опанування нових царин художньої рефлексії та самостійного, усвідомленого винайдення власних творчих орієнтирів.